

(સમય : બપોરે ૨ થી ૪.૧૫)

(રવિવાર, ૫ માર્ચ, ૨૦૧૭)

નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.

(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.

(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧) પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓) કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ : કિશોર સત્સંગ પ્રવેશ, તેરમી આવૃત્તિ - મે ૨૦૧૫)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “આ ગોપીનાથજીની સેવામાં.....!” (૧૫/૩૪-૩૫)

⇒ ભટ્ટજી (દૂબળી ભટ્ટ) - મહારાજને

⇒ ગઢપુર મંદિરની લખણી થતી હતી. તે સભામાં દૂબળી ભટ્ટે પોતાની ચીથરેલાલ પાઘડીના છેડેથી તેર દોકડા છોડીને મહારાજના ચરણોમાં મૂકી વિનંતી કરતાં કહે છે.

૨. “મારો દેહ અડદથી ટકી શકશે.” (૧/૧૦-૧૧)

⇒ ઉપસ્તિ ઋષિ - મહાવતને

⇒ ઉપસ્તિને ઘણા દિવસ સુધી ખાવા અન્ન ન મળ્યું. મૃત્યુની પળ પાકી ગઈ. છેવટે એક મહાવત પાસે જઈને તેના એઠા અડદ દેહનિર્વાહ માટે થોડા જમ્યા. પછી મહાવતે એટું પાણી આપ્યું. ત્યારે તે પીવાની ના પડતાં કહે છે.

૩. “પછી બધા મુક્તોની પૂજા મારે કરવી હતી.” (૩/૧૪)

⇒ શીતળદાસ - સભાને

⇒ મહારાજની આજ્ઞાથી સ્વામિનારાયણ મંત્રની ધૂન કરતાં તેમને સમાધિ થઈ ગઈ. સમાધિમાંથી જાગ્યા પછી સભામાં પોતાના અનુભવની વાત કરતાં કહે છે.

પ્ર. ૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. કાર્તિક સુદ -૧ ના દિવસે બલિપૂજા થાય છે. (૧૬/૩૮)

જ. કાર્તિક સુદ -૧ ના દિવસે બલિરાજાએ ભગવાનને સર્વ સમર્પણ કર્યું હતું. તેથી રાજા થઈને ભગવાને આ દિવસે બલિનું પૂજન કરવાની સૌને આજ્ઞા કરી છે. તેથી આ દિવસે બલિપૂજા થાય છે.

૨. પૂર્ણાનંદ સ્વામી ચાલી નીકળ્યા. (૨૩/૬૩)

જ. ચાલવામાં મોડા પડેલા પૂર્ણાનંદ સ્વામીને સભામાં બેસવાનું યોગ્ય સ્થાન જડ્યું નહિ. ત્યારે અંતર્યામી મહારાજે કહ્યું : ‘કોઈએ માનને જોયું છે ? આ ગામઘણી કે જેને માન ખપે છે. તે ભગલમાં વાળંદનો થેલો લઈને નિર્માની બનીને ઊભા છે અને આ સંત કે જેને નિર્માનીપણે રહેવાનું છે. તે માન માગે છે.’ તેથી માનભંગ થયેલા પૂર્ણાનંદ સ્વામી ચાલી નીકળ્યા.

૩. કાશીદાસના કુટુંબીઓ પણ સત્સંગી થયા. (૧૨/૨૮)

જ. પ્રગટ ભગવાનની પ્રાપ્તિના અખંડ કેફવાળા કાશીદાસે વિચાર કર્યો કે મારાં સગાંસંબંધીને મહારાજની ઓળખાણ કરાવું તો તેમનું પણ કલ્યાણ થાય. મહારાજને બોચાસણ તેડાવી, માફામાં મહારાજને બેસાડી ગામોગામ પોતાના સગાંવહાલાંને ત્યાં ફેરવ્યા. આથી તેમના કુટુંબીઓ પણ સત્સંગી થયા.

પ્ર.૩ આત્મહત્યા, માંસભક્ષણ નિષેધ (૧/૬-૭)- પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

આત્મહત્યા : પહેલાં મનુષ્યો સ્વર્ગાદિક સુખની પ્રાપ્તિને માટે તીર્થને વિષે આત્મહત્યા કરતા, પણ આત્મહત્યા એક પ્રકારની હિંસા છે, તે ન કરવી. કોઈપણ રીતે આત્મહત્યા ન કરવી, તીર્થમાં પણ નહીં. કોષે કરીને કે ક્યારેક કોઈ અયોગ્ય આચરણ થઈ જાય તો મૂંઝાઈને પણ આત્મહત્યા ન કરવી. વળી, ક્યારેક પોતાનાથી અથવા કોઈ બીજાથી અયોગ્ય આચરણ થઈ ગયું હોય તો કોપિત થઈને શસ્ત્રથી પોતાના કે બીજાના અંગનું છેદન ન કરવું. વેદમાં કહ્યું : ‘સર્વ થકી આત્માનું રક્ષણ કરવું.’ મનુષ્યદેહમાં જ મોક્ષરૂપ પુરુષાર્થની સિદ્ધિ થઈ શકે છે. સાડા ત્રણ કરોડ પ્રાકૃત પ્રલય પછી ભગવાનની ભક્તિ કરવા આ મનુષ્યદેહ મળે છે, તો મનુષ્યદેહની દુર્લભતા સમજીને આત્મહત્યા ન કરવી.

માંસભક્ષણ નિષેધ : માંસભક્ષણ માટે જીવહિંસા કરવી પડે છે. હિંસા એ મહાન પાપ છે. શ્રીજીમહારાજે અહિંસક યજ્ઞોનું જ પ્રતિપાદન કર્યું છે. ખોટી પ્રથારૂપે યજ્ઞના નામે થતી હિંસા બંધ કરાવીને શ્રીહરિએ કહ્યું કે માંસ તો યજ્ઞનું શેષ હોય તો પણ આપત્કાળમાં પણ ક્યારેય ન ખાવું. વળી, જે દેવતાને દારૂ અને માંસનું નૈવેદ્ય થતું હોય અને જ્યાં બકરાં આદિક જીવની હિંસા થતી હોય તે દેવતાનું નૈવેદ્ય ન ખાવું. વળી, અનાજને વીણ્યા વગર કે લોટને ચાખ્યા વગર વાપરવો નહીં, કારણ કે તેમાં ધનેડાં, ઈયળ, કીડા વગેરે ઝીણાં જંતુઓ હોય છે. ગાળ્યા વિનાનું જળ તથા દૂધ ન પીવું. ઝીણા જીવ હોય તે જળથી સ્નાનાદિક ક્રિયા ન કરવી. માછીમારને છ માસની અંદર માછલાં મારવાથી જેટલું પાપ થાય છે તેટલું પાપ એક દિવસ અણગળ પાણી પીનારને થાય છે. મહાભારતમાં પણ કહ્યું છે : ‘એક પુરુષ દર મહિને અશ્વમેધ યજ્ઞ કરે અને બીજો પુરુષ મધ-માંસનો ત્યાગ કરે, તે બંને સરખાં છે.’

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. ચારેય ભાઈઓએ કયા દેવને રાજી કરવા નિશ્ચય કર્યો ? (૮/૨૦)
૪. ચારેય ભાઈઓએ દરિયાદેવને રાજી કરવા નિશ્ચય કર્યો.
૨. કયા ગામના બાપુએ સગરામને મળવા બોલાવ્યો ? (૨/૧૩)
૪. ભાવનગરના બાપુએ સગરામને મળવા બોલાવ્યો.
૩. ઉદેપુરમાં મછિયાવની દીકરીને કોણ મળવા આવ્યું ? (૧૭/૫૦)
૪. ઉદેપુરમાં મછિયાવની દીકરીને મળવા મૂળજી નામનો બ્રાહ્મણ આવ્યો હતો.
૪. આત્માનંદ સ્વામી મહારાજના અક્ષરધામગમન પછી ક્યાં રહેતા હતા ? (૧૧/૨૭)
૪. આત્માનંદ સ્વામી મહારાજના અક્ષરધામગમન પછી વાગડ રહેતા હતા.
૫. લાધીબાઈને કોની મૂર્તિમાં મહારાજનાં દર્શન થયાં ? (૧૪/૩૩)
૪. લાધીબાઈને રઘુનાથજીની મૂર્તિમાં મહારાજનાં દર્શન થયાં.

પ્ર.૫ “એક જણે લાખ રૂપિયાની” (૨૪/૬૪-૬૫)- ‘સ્વામીની વાત’ પૂરી કરી તેનું નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- સ્વામીની વાત પૂરી લખી હોય તો - ૧ ગુણ, નિરૂપણના - ૪ ગુણ.

“એક જણે લાખ રૂપિયાની બુદ્ધિ લીધી તેમ જ મોક્ષની બુદ્ધિ પણ અનેક પ્રકારની મોટા થકી શીખાય છે.”

એક રાજકુમાર અને એક પ્રધાનપુત્ર બંને મિત્રો. એક વાર તેઓ બીજે ગામ જવા નીકળ્યા. ત્યાં રસ્તામાં જંગલમાં રાત રોકાયા. સવારે બંનેને ભૂખ લાગી. બાજુના ગામમાંથી કંઈક ખાવાનું લઈ આવવા રાજકુમારે મિત્રને કહ્યું. પ્રધાનપુત્ર ઊપડ્યો. નજીકના ગામના દરવાજા બંધ હતા. ગામમાં એવું બનેલું કે ત્યાંનો રાજા નિર્વશ મરી ગયો. પ્રજાએ એમ નક્કી કર્યું કે ‘સવારે શહેરનો દરવાજો ઊઘડતાં જે માણસ પહેલો શહેરમાં પ્રવેશ કરે તેને રાજગાદી આપવી.’ સવારે દરવાજો ઊઘડ્યો ને પ્રધાનપુત્રે નગરમાં પ્રવેશ કર્યો, અને સૌએ તેને રાજા બનાવ્યો. આ બાજુ રાજકુમાર મિત્રની રાહ જોઈને થાક્યો. તે મિત્રને શોધવા નીકળ્યો. નજીકના તે જ ગામમાં એક દુકાને તેણે પાટિયું વાંચ્યું કે ‘અહીં બુદ્ધિ વેચાય છે.’ કૂતુહલતાથી રાજકુમાર તે દુકાનમાં ગયો ને બુદ્ધિની કિંમત પૂછી. શેઠ કહે : ‘એકથી લાખ રૂપિયા સુધીની બુદ્ધિ મળે છે.’ તરત જ રાજકુમારે લાખ રૂપિયાની હીરાની વીંટી આપીને બુદ્ધિની માંગણી કરી. ‘આપણાથી નાનો હોય અને તેને અધિકાર મળ્યો હોય તો તેને નમી દેવું.’ શેઠે એક કાગળ ઉપર લખી આપ્યું. રાજકુમાર તે લઈને આગળ ચાલ્યો. ત્યાં રાજાની સવારી નીકળી. તેથી તે એક બાજુએ ઊભો રહ્યો. સવારી નજીક આવી ત્યારે રાજકુમારે જોયું તો હાથી ઉપર તો પોતાનો મિત્ર જ પ્રધાનપુત્ર રાજા તરીકે બેઠો હતો. પહેલાં તો તેના ઉપર કોપ ચડ્યો, પણ પછી ચિઠ્ઠીમાં લખેલું યાદ આવ્યું. એટલે તરત જ તેણે નવા રાજાને નીચે નમીને સલામ ભરી. પ્રધાનપુત્રે પોતાના મિત્રને સલામ ભરતાં જોયો. રાજદરબારમાં આવી તેણે સૌને કહ્યું કે ‘હવે હું રાજા છું, તો મારી ઈચ્છા પ્રમાણે કરી શકું છું.’ એમ કહી તેણે પોતાના મિત્ર રાજકુમારને તેડાવ્યો અને તેને રાજગાદી સોંપી દીધી. રાજકુમારે બુદ્ધિ ખરીદી ને તેનો ઉપયોગ કર્યો તો રાજગાદી મળી. તેમ જ આપણું કલ્યાણ થાય તેવી બુદ્ધિ પણ મોટાપુરુષ પાસેથી મળે છે. આપણે તે બુદ્ધિયોગ મેળવવા માટે મોટાપુરુષનો સમાગમ કરીએ તો રાજકુમારને રાજ્ય મળ્યું તેમ આપણને અક્ષરધામ મળી જાય.

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

❧ નોંધ :- કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક અડધા સાચા હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. સહજાનંદ મહારાજકે, સબ સત્સંગી સુજાણ, તારું હોય દેઢ વર્તનો શિક્ષાપત્રી પ્રમાણ. સો પત્રીમેં અતિ બડે, નિયમ એકાદશ જોય, તાકી વિક્તિ કરત હું, સુનિયો સબ ચિત્ત પ્રોય. (૭/૧૮-૨૦)
૨. બાળ ચરિત્રો કરી આપે વન વિચર્યા, તીર્થોમાંહી ફરી જીવો પાવન કર્યા, નીલકંઠ નામ ધરાવતા હો. (૨૫/૭૧)
૩. અયં નિજ: પરો વેતિ ગણના લઘુચેતસામ્। ઉદારચરિતાનાં તુ વસુધૈવ કુટુમ્બકમ્॥ (૨૨/૬૦)
૪. વિશ્વેશભક્તિં નમામિ - શ્લોકનું ગુજરાતી ભાષાંતર લખો. (૬/૧૮)
૪. અખિલ વિશ્વના ઈશ્વર- પરમાત્મા પુરુષોત્તમ નારાયણની ભક્તિ સર્વે લોકો સહેલાઈથી કરી શકે તે માટે આ ભૂમંડલ ઉપર મોટાં રમણીય દિવ્ય દેવાલયો, મંદિરો શીઘ્ર નિર્માણ કરતા શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાનને હું પ્રણામ કરું છું.

(વિભાગ - ૨ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, પંદરમી આવૃત્તિ - માર્ચ, ૨૦૧૪)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

❧ નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “વરતાલ સાથે કદાચ સમાધાન થાય માટે હમણાં મંદિર ન કરવું.” (૩૧/૫૫-૫૬)
⇒ સ્વામીશ્રી - હરિભક્તોને
⇒ સંવત ૧૯૬૨ના ફાગણ સુદ પૂનમના સમૈયાની સભામાં આઠસો જેટલા હરિભક્તો આવ્યા હતા. સૌએ જુદું મંદિર કરવાની સ્વામીશ્રીને વિનંતી કરી ત્યારે સ્વામીશ્રી ના પાડતાં કહે છે.
૨. “હવે સાધુ થવા આવશો નહીં.” (૭/૧૩)
⇒ આચાર્યશ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ - ડુંગર ભક્તને
⇒ ડુંગર ભક્તના પિતાશ્રીએ વિહારીલાલજી મહારાજને ફરિયાદ કરી કે ‘તમારા સાધુ મારા છોકરાને બગાડે છે.’ ત્યારે તેઓ ડુંગર ભક્તને ઠપકો આપતાં કહે છે.
૩. “માટે વરતાલ જઈ, ભરી સભામાં સાધુની માફી માગીને તેમને રાજી કરો.” (૧૩/૨૫)
⇒ ભગતજી મહારાજ - યજ્ઞપુરુષદાસ અને ભક્તિજીવનદાસને
⇒ વરતાલમાં ઘણા સાધુઓએ ભગતજીને ફરિયાદ કરી હતી કે તમારા સાધુ બહુ છક્યા છે. ત્યારે ભગતજીએ કહ્યું હતું કે હું તેમને ઠપકો આપીશ. બીજે દિવસે નડિયાદ જતાં ભગતજીની સાથે આ બંને સાધુ હતા. ત્યારે ભગતજી કહે છે.

પ્ર. ૮ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. કોઠારીએ સ્વામીશ્રીને સારંગપુર મંદિરના વહીવટમાંથી છૂટા કર્યા. (૨૪/૪૪)
૪. સારંગપુરનું મંદિર, હવેલી તથા ધર્મશાળા બંધું જોઈને કોઠારી સ્વામીશ્રીની કાર્યશક્તિ પર મુગ્ધ થઈ ગયા હતા. પરંતુ, સાધુઓને જો શાંત પાડીશું તો સ્વામીશ્રીને ઉપાધિ ઓછી કરશે. એ વિચારથી તેમણે સ્વામીશ્રીને સારંગપુર મંદિરના વહીવટમાંથી છૂટા કર્યા.
૨. યોગીજી મહારાજે અડસઠ તીરથવાળું કીર્તન ગાવાનું બંધ કર્યું. (૪૪/૭૪)
૪. યોગીજી મહારાજે અડસઠ તીરથવાળું કીર્તન ગાતા હતા. તે સાંભળીને રણછોડ પટેલે અકળાઈને કહ્યું : ‘મહારાજ ! આવું ન ગાઓ. આ કળિયુગમાં એવા સંત હોતા નથી. માટે આવાં ગણ્યાં ન મારો.’ તેથી યોગીજી મહારાજે અડસઠ તીરથવાળું કીર્તન ગાવાનું બંધ કર્યું.
૩. હીરાભાઈએ પાળાઓને પાઠ ભણાવ્યો. (૩૩/૫૭)
૪. વિરોધીઓએ સ્વામીશ્રીને મારવા ત્રણ હથિયાર બંધ પાળાઓને બોચાસણ મોકલ્યા હતા. સ્વામીશ્રી તો બોચાસણથી નીકળી ગયા હતા. તેથી ચિંતા ન હતી. પણ, ‘આ પાળાઓને પાઠ ભણાવ્યો હોય તો ફરી આવી હિંમત ન કરે’ - એમ વિચારી હીરાભાઈએ ત્રણ પાળાઓને રોકી ઊંટને જોરથી સોટી મારી તેથી પાળાઓ ડરના માર્યા ઊંટને દોડાવીને ભાગી ગયા.

પ્ર.૯ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

૧. જોતજોતાંમાં ચોથું શિખરબદ્ધ મંદિર (૫૧/૮૪-૮૫)
૪. સ્વામીશ્રી પાછા અટલાદરામાં મૂર્તિપ્રતિષ્ઠા કરવા પધાર્યા. સંવત ૨૦૦૧ના અષાઢ સુદ ત્રીજનું પ્રતિષ્ઠાનું મુહૂર્ત હતું. વરસાદ તો બે દિવસ પહેલાંથી જ જોશથી પડવો શરૂ થઈ ગયો હતો. આવા વરસાદમાં પ્રતિષ્ઠા કેવી રીતે થાય? સૌ મૂંઝાયા. સ્વામીશ્રી પાસે આવી પ્રાર્થના કરી. સ્વામીશ્રીએ હસીને કહ્યું; ‘આ તો મહારાજનું કામ છે. માટે ખરે વખતે

વરસાદ બંધ થઈ જશે. તમે ચિંતા કરશો નહીં.’ બીજે દિવસે વરસાદ બંધ થઈ ગયો તૈયારી પણ સંપૂર્ણ થઈ ગઈ અને ત્રીજાને દિવસે અતિ ધામધૂમથી વેદના મંત્રોચ્ચાર સાથે વિધિપૂર્વક યજ્ઞ કરીને સ્વામીશ્રીના શુભ હસ્તે સવારે શ્રીજીમહારાજ, ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અને ગોપાળાનંદ સ્વામીની મૂર્તિઓની પ્રતિષ્ઠા થઈ ગઈ. સ્વામીશ્રીએ કહ્યું; ‘આ અટલાદરાનું મંદિર સર્વોપરી થઈ જશે. અત્યારે વડોદરાથી દૂર છે, પણ ભવિષ્યમાં વડોદરાની નજીક થઈ જશે. વડોદરાનું પરં જ થઈ જશે ! આજે આ શબ્દો સાચા પડેલા જણાય છે. સ્વામીશ્રી આણંદ પધાર્યા ત્યારે ગુજરાતના પ્રસિદ્ધ અને શૂરવીર સેવક ભાઈલાલભાઈ પટેલ, સ્વામીશ્રીને વિદ્યાનગર પધારવા આમંત્રણ આપવા આવ્યા. વિદ્યાનગરને વિદ્યાનું કેન્દ્ર બનાવવા તેમણે ભવ્ય યોજના તૈયાર કરી હતી, પણ એ યોજનાને જો સ્વામીશ્રીના આશીર્વાદ મળે અને તેમની ચરણરજથી આ ભૂમિ પાવન બને તો જંગલમાં મંગલ થાય - એ વિચારે તેઓ સ્વામીશ્રીને આમંત્રણ આપવા આવ્યા. નાનપણથી તેઓ સ્વામીશ્રીના પ્રસંગમાં હતા અને તેમની મહત્તાથી પરિચિત હતા જ. તેમનો પ્રેમ જોઈ સ્વામીશ્રી વિદ્યાનગર પધાર્યા. તેમણે સ્વામીશ્રીને આખી યોજના સમજાવી. સ્વામીશ્રીએ બધે ફરી પ્રસાદીનાં ફૂલ છાંટ્યાં અને આશીર્વાદ આપ્યા કે તમારો સંકલ્પ સિદ્ધ થશે અને અહીં વિદ્યાનું મોટું કેન્દ્ર થશે. હજારો વિદ્યાર્થીઓને વિદ્યાલાભ થશે. સ્વામીશ્રીના આશીર્વાદથી ભાઈલાલભાઈ ઘણા પ્રસન્ન થયા. કરાંચીના હરિભક્તોના આગ્રહથી સ્વામીશ્રી સંતો અને હરિભક્તોનો મોટો સમૂહ લઈ કરાંચી પધાર્યા. અહીં સત્સંગિજીવનની પારાયણ રાખી હતી. અહીં સ્વામીશ્રીએ ઘણી કથાવાર્તા કરી. સ્વામીશ્રી રોજ મંદિરે દર્શને જતા. છેલ્લે દિવસે સ્વામીશ્રીએ હરિભક્તોની વિશાળ સભામાં અગમવાણી ઉચ્ચારી કે ‘હવે મહાકાળ આવે છે. સૌ કોઈ અહીં જે કંઈ હોય તે છોડીને દેશમાં આવી જજો.’ થોડા મહિના પછી રાજકીય ઊથલપાથલ થવાથી સ્વામીશ્રીના આ શબ્દો સાચા પડ્યા.

૨. નિર્ગુણદાસ સ્વામીનો અક્ષરવાસ (૫૬/૮૧)

જ. નિર્ગુણદાસ સ્વામીને ખૂબ માંદગીને કારણે સારવાર કરાવવા મુંબઈ લાવ્યા હતા. સ્વામીશ્રી પણ મુંબઈ પધાર્યા સ્વામીશ્રીએ અહીં મંદવાડ અંગીકાર કર્યો.આવા મંદવાડમાં પણ સ્વામીશ્રી પ્રસંગોપાત્ત ઘણી વખત બ્રહ્મજ્ઞાનની તથા સત્સંગના ઈતિહાસની જૂની જૂની વાતા કરી અપાર સુખ આપતા. મુંબઈના હરિભક્તોએ પણ આ વખતે તન, મન અને ધનથી અપાર સેવા કરી સ્વામીશ્રીનો રાજીપો લઈ લીધો. અનેક નિષ્ણાત વૈદ્યો અને ડૉક્ટરોની સારવાર છતાં નિર્ગુણદાસ સ્વામીનો મંદવાડ વધુ ને વધુ ઘેરો થતો ગયો. મુંબઈથી વધુ સારવાર માટે સ્વામીએ તેમને પેણ જવા આજ્ઞા કરી. નિર્ગુણદાસ સ્વામીએ પોતાનું આખું જીવન સ્વામીશ્રીના અને અક્ષર- પુરુષોત્તમનાં ગુણગાન અને મહિમાના પ્રચારમાં વિતાવ્યું હતું. શૂરવીર પ્રકૃતિના આ સંતે મનાવાની કે પૂજાવાની ઈચ્છા કરી જ ન હતી. હરિભક્તોનો દૃઢ પક્ષ ને તેમના સુખદુઃખ પોતાના સુખદુઃખ ગણી, સત્સંગની હદ ઉપરાંત સેવા કરી હતી. આફ્રિકાનો સત્સંગ તો તેમના પત્રોના પોષણથી જ ફૂલ્યો-ફાલ્યો હતો. આથી, સમગ્ર સત્સંગ નિર્ગુણદાસ સ્વામી સાજા થાય તે માટે પ્રાર્થના કરતો હતો.પણ શ્રીજીમહારાજની ઈચ્છાથી સં. ૨૦૦૬ જેઠ સુદ ૧૪ના દિવસે નિર્ગુણદાસ સ્વામી ‘સ્વામિનારાયણ, સ્વામિનારાયણ’ એમ ભજન કરતાં અક્ષરધામમાં સિધાવ્યા. સ્વામીશ્રીના અંગભૂત આવા શૂરવીર સંતનો અક્ષરવાસ થવાથી સત્સંગીઓને અપાર દુઃખ થયું, પણ સ્વામીશ્રીએ સૌને ધીરજ આપી.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહિ.

૧. લાંચ આપનારને હીરાભાઈએ શું કરવાની ના પાડી ? (૩૪/૬૦)
૪. લાંચ આપનારને હીરાભાઈએ ‘સ્વામીની વિરુદ્ધ પડવા લાંચ લઈ ગુરુદ્રોહી થવાની ના પાડી.
૨. જાગા ભક્તે સ્વામીશ્રીને કયો કોલ આપ્યો હતો ? (૨૨/૩૮)
- જ. ‘તમે સંકલ્પ ન કરો તો તમારી ખોટ અને અમે પૂરા ન કરીએ તો અમારી ખોટ.’
૩. ગંગારામ મહેતાને શા માટે ડુંગર ભક્ત પર અપાર પ્રેમ થયો ? (૫/૮)
- જ. ડુંગર ભક્તમાં તીવ્ર યાદશક્તિ, અપાર બુદ્ધિ હોવાથી બધા પાઠો તરત જ મોંઢે કરી લેતા એટલે ગંગારામ મહેતાને તેમના પર અપાર પ્રેમ થયો.
૪. સ્વામીશ્રીએ શાને માટે જોગી મહારાજને માળા ફેરવવાની આજ્ઞા કરી ? (૪૬/૭૭)
- જ. ગાંધીજીના પ્રયાસથી દેશને સ્વરાજ્ય મળે એટલા માટે સ્વામીશ્રીએ જોગી સ્વામીને માળા ફેરવવાની આજ્ઞા કરી.
૫. વિજ્ઞાનાનંદ સ્વામીનાં અંત સમયે યજ્ઞપુરુષદાસે શું કહ્યું ? (૧૧/૨૩)
- જ. ‘મહારાજ ચાર વાગ્યાના પધાર્યા છે અને આપને તેડી જવાનું કહે છે.’

પ્ર.૧૧ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૬)

❏ નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૧, ૨ (૧/૧)

૨. ૩, ૪ (૧૬/૩૦)

૩. ૧, ૪ (૨૫/૪૫)

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

❏ નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ગુણાતીત દેહોત્સર્ગ સ્થાનમાં મંદિર : સ્વામીશ્રી તે પછી ઝુલાસણ પારાયણમાં પધાર્યા. યુગાન્ડાથી મગનભાઈ સ્વામીશ્રીનાં દર્શને આવ્યા હતા. ‘આવો દિવ્ય લાભ પરદેશમાં મળે છે તેથી હવે યુગાન્ડા ન જવું.’
- જ. ગુણાતીત દેહોત્સર્ગ સ્થાનમાં મંદિર : સ્વામીશ્રી તે પછી રાજપુર પારાયણમાં પધાર્યા. આફ્રિકાથી હરમાનભાઈ સ્વામીશ્રીનાં દર્શને આવ્યા હતા. ‘આવો દિવ્ય લાભ દેશમાં મળે છે તેથી હવે આફ્રિકા ન જવું.’ (૪૭/૭૮)
૨. ગંગા-સાગરનો સંગમ : ગોંડલથી સ્વામીશ્રી ગઢડા આવ્યા. અહીંના સંતોએ સ્વામીશ્રીને સંતનિવાસ કરવા પ્રાર્થના કરી. દયાળુ સ્વામીશ્રીએ તે પ્રાર્થના સાંભળી. જીવા ખાયરના ઓરડા વેચાતા લીધા.
- જ. ગંગા-સાગરનો સંગમ : રાજકોટથી સ્વામીશ્રી સારંગપુર આવ્યા. અહીંના હરિભક્તોએ સ્વામીશ્રીને મંદિર કરવા પ્રાર્થના કરી. દયાળુ સ્વામીશ્રીએ તે પ્રાર્થના સાંભળી. પીઠા ખાયરના ઓરડા વેચાતા લીધા. (૩૭/૬૪)
૩. અંતિમ લીલા : તેવા ગુરુમાં મહારાજ સર્વ પ્રકારે નિવાસ કરીને રહે છે. તેવા ગુરુને સ્વામીનું સ્વરૂપ કહેવાય; સ્વામી તુલ્ય કહેવાય. માટે સૌએ સ્વામીએ બાંધેલી મર્યાદામાં રહેવું અને ધર્મ પ્રમાણે વર્તવું.
- જ. અંતિમ લીલા : તેવા સંતમાં મહારાજ સર્વ પ્રકારે નિવાસ કરીને રહે છે. તેવા સંતને ભગવાનનું સ્વરૂપ કહેવાય; ભગવાન તુલ્ય કહેવાય. માટે સૌએ મહારાજે બાંધેલી મર્યાદામાં રહેવું અને આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવું. (૫૮/૮૪)
૪. વરતાલમાં અક્ષરપુરુષોત્તમનો જયઘોષ : મહા સુદ પાંચમનો ઉત્સવ પાસે આવતો હતો. સ્વામીશ્રી તો મંદવાડને લીધે આ ઉત્સવ ઉપર વડોદરા જઈ શકે તેમ ન હતા.
- જ. વરતાલમાં અક્ષરપુરુષોત્તમનો જયઘોષ : ચૈત્ર સુદ પૂનમનો સમૈયો પાસે આવતો હતો. સ્વામીશ્રી તો મંદવાડને લીધે આ સમૈયા ઉપર વરતાલ જઈ શકે તેમ ન હતા. (૨૬/૪૫-૪૬)
૫. અભયદાન આપવાની આજ્ઞા : આ પછી સેવક મહુવા પધાર્યા. પ્રાગજી ભક્ત પાસે આવ્યા. પ્રાગજી ભક્તે ઘણી જ સાંખ્યની વાતો કરી તેમને શાંતિ પમાડી.
- જ. અભયદાન આપવાની આજ્ઞા : આ પછી સ્વામીશ્રી જૂનાગઢ પધાર્યા. જાગા ભક્ત પાસે આવ્યા. જાગા ભક્તે ઘણી જ જ્ઞાનવાતો કરી તેમને શાંતિ પમાડી. (૨૧/૩૭)
૬. શેષનાગને માથે ખીલી : યોગીજી મહારાજને ગોંડલ મંદિરની દીવાલ કરવા થોડી જમીનની જરૂર હતી. ત્યાં દેરી હોવાથી બ્રાહ્મણો માનતા ન હતા. યોગીજી મહારાજને કોઈ પણ રીતે જમીન જોઈતી હતી.
- જ. શેષનાગને માથે ખીલી : સ્વામીશ્રીને બોચાસણ મંદિરનો દરવાજો કરવા થોડી જમીનની જરૂર હતી. ત્યાં રસ્તો હોવાથી ગામલોકો માનતા ન હતા. સ્વામીશ્રીને કોઈ પણ રીતે જમીન જોઈતી હતી. (૩૫/૬૨)

❏ સમાપ્ત ❏